

EN ARTIKEL UR:

MANAGEMENT

Nr 1 Mars 2015

of Innovation and Technology

FÖRETAGANDE BLAND UNIVERSITETSANSTÄLLDA ELLER STUDENTER

– vad är viktigast?

av Karl Wennberg

Företagande bland universitetsanställda eller studenter

– vad är viktigast?

Vad bäddar för en god kommersialiseringsmiljö för akademisk forskning – och vilka aktörer är bäst rustade för att starta företag? Denna artikel diskuterar akademiska kommersialiseringsmiljöer i Sverige och utomlands, samt två svenska studier vi nyligen genomfört. Syftet är att bidra till kritisk reflektion kring kommersialiseringsmiljöer och de policyåtgärder som myndigheter, universitet och industrin kan göra för att förbättra kommersialiseringsmiljöer.

av Karl Wennberg

Tillsammans med Christian Sandström och Martin Wallin vid Chalmers har jag nyligen genomfört en totalöversikt av forskningen om kommersialiseringsmiljöer, vilket pekar på att framgången hos dessa främst bygger på specifika institutionella, ekonomiska, och geografiska faktorer. Våra resultat från forskningsöversikten indikerar starka begränsningar i möjligheten att replikera de framgångsfaktorer man kan identifiera från t ex Stanford och Cambridge. I över 95% av studierna saknas en jämförelsegrupp. Oavsett om ett urval företag sprungna ur universitetsmiljö går bra eller dåligt bör man rimligtvis jämföra dem med en liknande företag, då vad som utgör kommersiell framgång varierar beroende på bransch, utvecklingstider från ide till säljbar produkt, etc. Dessutom så lider många av studierna av s k 'recall bias' – dvs den mänskliga tendensen att minnas positiva händelser och glömma bort negativa händelser. Många av de kommersialiseringsmiljöer som studerats är resultaten av organisk framväxt eller ibland rena slumpfaktorer, Silicon Valley kanske det bästa exemplet.

För att adressera bristen på jämförande studier av avknoppningsföretag undersökte jag för några år sedan tillsammans med Mike Wright i Storbritannien och Johan Wiklund vid Handelshögskolan i Stockholm hur det ser ut i Sverige. Baserat på publika databaser studerade vi samtliga avknoppningsföretag från anställda vid svenska lärosäten och jämförde dessa med personer med motsvarande utbildning men haft anställda i näringslivet innan de starta ett nytt företag. Förutom att räkna antalet nya företag följde vi dem över tiden för att besvara frågorna: Anställer de? Ökar omsättningen? Är de fortfarande vid liv efter några år? Vår studie visar att de akademiska avknoppningarna i Sverige är få och att de generellt presterar sämre än avknoppningar från näringslivet. Vi fann totalt 528 avknoppningar från universitet och 8 663 från företag. Företagsavknoppningarna presterade generellt mycket bättre, både vad gäller överlevnad och tillväxt. Trots

att universitetsavknoppningar ofta lades ned och växte blygsamt så kunde deras handikapp dock delvis uppvägas om det i företagets ledningsgrupp fanns personer med gedigen branschfarenhet. Även om akademiska entreprenörer i allmänhet inte är speciellt framgångsrika så finns alltså goda undantag, ofta bland dem som tidigare jobbat i näringslivet.

” *Akademisk utbildning och forskning är viktiga för idéutveckling, men studenters entreprenörskap är sannolikt minst lika viktigt som entreprenörskap bland forskare* ”

Företagande bland universitetsstudenter

En stark trend på senare år har varit att allt fler studenter startat företag. Förutom utbildning och stöd från lärosätena har organisationer som Drivhuset och olika studentinkubatorer bidragit till denna utveckling. Det har dock saknats kunskap om hur vanligt företagande är bland studenter vid olika lärosäten, om företagen som startar har potential eller bara är av hobbykvalitet, samt vart dessa företag startas.

En studie av Thomas Åstebro vid HEC Paris indikerar att studenter kan vara en viktigare källa för entreprenörskap än fakulteten,

och att studenternas företag faktiskt inte verkar vara av lägre kvalitet. Också här har det saknats jämförande studier om studentföretagande bland svenska lärosäten. Sakerligen gör samtliga lärosäten egna mätningar, men för såväl studenterna själv som för beslutsfattare är det antagligen mer intressant att jämföra olika lärosäten mot varandra. I en studie med Johan P Larsson vid Jönköpings Handelshögskola följde vi därför samtliga personer som tog examen från ett svenskt lärsäte mellan 2002 och 2006, och om de startar företag under de nästföljande fem åren. Vi fann att både graden av företagande och vart dessa företag startas skiljer sig åt mellan lärosäten. Som vi kan se i *Tabell 1* så är det främst studenter från konsthögskolor som startar företag efter examen. Detta handlar sannolikt främst om egenföretagande och inte om företag som startas på kommersiella grunder för att växa, vilket man kan se på bolagens intjäningsförmåga och medelstorlek. Om man istället tittar på de högskolor som ligger strax under konsthögskolorna så framstår tydliga geografiska mönster. Andelen företagare bland alumnerna är högst i Stockholmsregionen (Handelshögskolan, Stockholms universitet, KTH och Södertörns högskola) men även högskolan på Gotland och SLU genererar en stor andel företagare.

Tabell 1: Entreprenörskap bland universitetsalumner i Sverige 2002-2006

University	Andel alumner som startar företag (heltid)
Kungl. Konsthögskolan	42,28%
Beckmans Designhögskola	28,99%
Konstfack	28,79%
Dramatiska institutet	27,81%
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	12,80%
Handelshögskolan i Stockholm	7,23%
Högskolan på Gotland	7,12%
Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)	6,94%
Stockholms universitet	5,10%
Kungl. Tekniska högskolan (KTH)	4,48%
Södertörns högskola	4,13%
Gymnastik- och idrottshögskolan	3,87%
Chalmers tekniska högskola	3,67%

Stockholmsdominansen i *Tabell 1* kan tolkas som en ren urbaniseringseffekt. Företagande är knutet till tillväxtregioner där efterfrågan är högre. Undantaget är högskolan på Gotland. *Tabell 1* visar dock inte om alumnerna flyttat i samband med företagsstarten eller ej. Målen för många regionala högskolor är att dels erbjuda en plattform för högre studier för personer i närområdet, men även att utgöra en såddmån för det lokala näringslivet i termer av högt utbildad arbetskraft och möjligen även nyföretagande. För att studera detta är det mer relevant att titta på andelen alumner som startat företag i *närområdet*. Vi gör detta i *Tabell 2*, som visar radikalt annorlunda bild. De högskolor som genererar flest alumnföretag i närområdet är istället de regionala högskolorna (Högskolan i Kristianstad, Högskolan Väst, Gymnastik- och idrottshögskolan, Högskolan på Gotland, Södertörns högskola, Högskolan i Borås och Karlstads universitet).

Tabell 2: Lokalt entreprenörskap bland universitetsalumner i Sverige 2002-2006

University	Startar företag i samma län	Startar företag i andra län
Högskolan Kristianstad	85,96%	14,04%
Högskolan Väst	84,62%	15,38%
Gymnastik- och idrottshögskolan	83,33%	16,67%
Högskolan på Gotland	80,00%	20,00%
Södertörns högskola	80,00%	20,00%
Högskolan i Borås	75,00%	25,00%
Karlstads universitet	73,17%	26,83%
Kungl. Tekniska högskolan	73,10%	26,90%
Handelshögskolan i Stockholm	72,73%	27,27%
Högskolan i Kalmar	70,97%	29,03%
Högskolan i Skövde	69,23%	30,77%
Stockholms universitet	69,05%	30,95%

Vad kan beslutsfattare göra?

Given den höga urbaniseringen är lokala kunskapsmiljöer i allt högre grad nettoexportörer av arbetskraft till storstadsregioner, inte importörer. Samtidigt så beror dessa miljöers livskraft på att man lyckas bibehålla en kritisk massa av nya och befintliga företag som genererar arbetstillfällen, exportintäkter, och utgör en skattebas. Vad kan då regionala beslutsfattare göra, givet denna ökande obalans mellan urbana och perifera regioner?

Lokala kunskapsmiljöer som universitet är viktiga både för att generera och sprida ny kunskap. I de områden där forskningskraftiga universitet startas tenderar fler företag att startas i närmiljön, och en relativt hög andel av de som utbildas vid universitetet startar företag i samma region. Detta ger stöd för statliga och regionala satsningar på grundforskning och utbildning runt om i Sverige. Nationell och internationell rekrytering av fakultet och studenter, goda kontakter med näringslivet, och fokus på både högkvalitativ utbildning och ledande forskning i utvalda ämnen framstår som viktiga bland de lokala universitet som lyckats bäst.

Beslutsfattare intresserade av att förbättra den regionala miljön för entreprenörskap bör vara kritiskt inställda till anekdotiska fall om framgångsrika kommersialiseringsmiljöer. Utvärderingar av policyinsatser med rigorösa metoder är fortfarande en bristvara. Vi kan på förhand inte identifiera framgångsfaktorer genom att fokusera utslutande på vissa typer av företag eller branscher. Ett ensidigt fokus på akademiska avknoppningar för att kommersialisera forskning får inte heller betyda att vi glömmer näringslivets roll. I den mån vi kan få industriella aktörer att delta i kommersialisering av forskningsresultat är detta sannolikt bättre än om forskare och myndigheter själva genomför kommersialiseringsförsök. Att 'bygga långsamt' och i samarbete med det lokala näringslivet är sannolikt mer hållbara recept än stora satsningar av snabbt försvinnande projektmedel.

Det finns givetvis många exempel på framgångsrika akademiska entreprenörer. Det finns också goda exempel på akademiska miljöer som har involverat studenter, alumner, externa bolag och rådgivare för att kommersialisera innovationer. Forskare är viktiga för kommersialisering, men inte nödvändigtvis genom att de själva blir entreprenörer. Till exempel kan deras kunskap göra nytta som rådgivare eller genom uppdragsforskning till näringslivet. Akademisk utbildning och forskning är viktiga för idéutveckling, men studenters entreprenörskap är sannolikt minst lika viktigt som entreprenörskap bland forskare. ●

Rekommenderad läsning

Bienenstock, A., Schwaag Serger, S., Benner M. och Lidgar, A. 2014.
Utbildning, forskning, samverkan Vad kan svenska universitet lära av Stanford och Berkeley? Stockholm: SNS.

Karlsson, T., & Wigren, C. 2012.
Start-ups among university employees: the influence of legitimacy, human capital and social capital. The Journal of Technology Transfer, 37: 297-312.

Klofsten, M., & Jones-Evans, D. 1996.
Stimulation of technology-based small firms—A case study of university-industry cooperation. Technovation, 16: 187-213.

Lackeus, M., & Williams Middleton, K. 2015.
Venture Creation Programs: entrepreneurial education through real-life content. Education + Training, 57.

Larsson, J.P., Wennberg, K., Wiklund, J., & Wright, M. 2015.
Do regional hubs of science facilitate entrepreneurship?. Working paper.

Wennberg, K., Wiklund, J., & Wright, M. 2011.
The effectiveness of university knowledge spillovers: Performance differences between university spinoffs and corporate spinoffs. Research Policy, 40: 1128-1143.

Åstebro, T., Bazzazian, N., & Braguinsky, S. 2012.
Startups by recent university graduates and their faculty: Implications for university entrepreneurship policy. Research Policy, 41: 663-677.

Karl Wennberg

Professor

Handelshögskolan
i Stockholm &
Institutet för
Analytisk Sociologi
(IAS)

Mail: karl.
wennberg@hhs.se

Forskningsfokus:
Entreprenörskap, regional utveckling,
organisationsdynamik

Posttidning B

Ny läsare/Adressändring

Vid adressändring var god skicka sista sidan utan kuvert till
Stiftelsen IMIT, Jennie Björk, 412 96 Göteborg
Adressändring kan även göras via www.imit.se

Namn:

Företag:

Adress:

Postnr:

Postadress:

HUVUDMANNAORGANISATIONER

Chalmers tekniska högskola, *Chalmers*
Lunds Tekniska Högskola, *LTH*
Institutet för företagsledning vid
Handelshögskolan i Stockholm, *IFL*
Kungliga Tekniska högskolan, *KTH*

HUVUDMÄN

Per-Jonas Eliässon, *IFL vid Handelshögskolan i Stockholm, professor*
Roland Fahlin, *Roland Fahlin AB*
Göran Harrysson, *AB Tetra Pak*
Staffan Håkanson, *Staffan Håkanson Konsult AB*
Anders Karlström, *Chalmers*
Karin Markides, *Chalmers, rektor*
Stephan Mühler, *Sydsvenska Industri- och Handelskammaren*
Joakim Nelson, *Sony Mobile*
Hans Persson, *AB Volvo Technology*
Henrik Pålsson, *Ericsson Consumers Lab*
David Sonnek, *SEB Venture Capital, professor*
Fredrik Vernersson, *Booz & Company*

STYRELSE

Hans Sjöström, *SKF, ordförande IMIT*
Anders Axelsson, *LTH, rektor*
Björn Härsmann, *KTH, professor*
Per Ewing, *IFL vid Handelshögskolan i Stockholm, affärsansvarig*
Magnus Karlsson, *Ericsson, professor*
Martin Sköld, *IMIT, föreståndare*
Per Svensson, *Chalmers, prefekt*
Eva Wigren, *Teknikföretagen, avdelningschef*

Revisorer:

Hans Gavin, *Ernst & Young AB*
Maria Sköld, *Ernst & Young AB*

IMIT-FELLOWS

Sverker Alänge, *Chalmers, docent*
Mattias Axelson, *HHS, doktor*
Lars Bengtsson, *LTH, professor*
Ola Bergström, *GU, professor*
Mattia Bianchi, *HHS, docent*
Tomas Blomquist, *UmU, professor*
Jennie Björk, *KTH, doktor*
Sofia Börjesson, *Chalmers, professor*
Erik Bohlin, *Chalmers, professor*
Martin Carlsson-Wall, *HHS, doktor*
Maria Elmquist, *Chalmers, professor*
Mats Engwall, *KTH, professor*
Johan Frishammar, *LTU, professor*
Ove Granstrand, *Chalmers, professor*
Tomas Hellström, *LU, professor*
Merle Jacob, *LU, professor*
Staffan Jacobsson, *Chalmers, professor*
Christer Karlsson, *CBS, professor*
Anders Kinnander, *Chalmers, professor*
Kalle Kraus, *HHS, docent*
Jens Laage-Hellman, *Chalmers, docent*
Jan Lindér, *Chalmers, doktor*
Åsa Lindholm Dahlstrand, *LU, professor*
Jan Löwstedt, *SU, professor*
Mats Magnusson, *KTH, professor*
Peter Magnusson, *KAU, docent*
Thomas Magnusson, *LiU, docent*
Maureen McKelvey, *GU, professor*
Annika Olsson, *LTH, professor*
Magnus Persson, *Chalmers, doktor*
Birger Rapp, *IMIT, professor*
Anders Richtné, *HHS, docent*

Sören Sjölander, *Chalmers, professor*
Martin Sköld, *HHS, docent*
Alexander Styhre, *GU, professor*
Per Svensson, *Chalmers, doktor*
Jonas Söderlund, *Bi/LiU, professor*
Fredrik Tell, *LiU, professor*
Lotta Tillberg, *IMIT, doktor*
Lars Trygg, *Chalmers, docent*
Martin Wallin, *Chalmers, professor*
Mats Winroth, *Chalmers, professor*
Rolf Wolff, *EBS, professor*
Karl Yden, *Chalmers, doktor*
Pär Åhlström, *HHS, professor*
För en komplett förteckning över alla
IMIT-fellows se: www.imit.se

Adjungerade:

Armand Hatchuel, *Ecole des Mines, professor*
Astrid Heidemann Lassen, *Aalborg University, associate professor*
Anders Ingelgård, *AstraZeneca, DU, docent*
Paul Lillrank, *Aalto University, professor*
Bertil I Nilsson, *Resursbruket AB, tekn lic*
Rami Shani, *Cal Pol Tec, professor*

ORGANISATION

Föreståndare:

Martin Sköld

Stabsfunktioner:

Redovisning: Carina Blomkvist
Projekt- och ekonomistyrning: Bengt Karlsson
Kontorschef Göteborg: Lucas Hörte

Möjlighet att ansöka om satsningsmedel för nya forskningsprojekt

Du som är forskare inom området "Innovation and Technology Management" vet väl att du kan ansöka om satsningsmedel från IMIT för arbete med större ansökningar, pilotprojekt, eller andra typer av aktiviteter som syftar till uppstart av nya projekt och som kan vara svåra att finna annan finansiering för. IMIT har ingen formell utlysning av dessa satsningsmedel utan ansökningar kan lämnas in när som helst under året. Ansökningar innehållande projektbeskrivning och budget bör ej överstiga tre sidor och skickas till IMITs föreståndare Martin Sköld (martin.skold@imit.se). Beslut om finansiering fattas vanligen vid påföljande styrelsemöte. Några exakta undre eller övre gränser avseende projektomslutning finns ej, men en vanlig nivå på hittills beviljade ansökningar är 100-300 kkr.

Stiftelsen IMIT är ett forskningsinstitut

Stiftelsen IMITs målsättning är att bedriva och stödja forskning och utveckling inom teknisk, industriell och administrativ förnyelse, samt att utföra utbildningsinsatser inom detta område. Bakom stiftelsen IMIT står IFL vid Handelshögskolan i Stockholm, Chalmers tekniska högskola, Kungliga Tekniska högskolan och Lunds tekniska högskola.

IMITs forskning behandlar först och främst hur teknisk utveckling kan nyttiggöras genom tillförsel av industriell och ekonomisk kunskap, exempelvis inom områdena projektledning, produktionsledning, samt ledning och organisering av innovationsverksamhet. IMIT bidrar till att sprida kunskap genom forskningsprojekt, magasinet "Management of Innovation and Technology", och genomförande av seminarier, workshops och konferenser för såväl forskare som verksamma i industrin.

För mer information om IMITs verksamhet se www.imit.se

Vi berättar gärna mer om vår verksamhet och vad vi kan göra i samarbete med er.

Stiftelsen IMIT, 412 96 Göteborg. Besöksadress: Chalmers, Vera Sandbergs Allé 8. Telefon 031-772 12 20

